

Številka: 0070-17/2015/48

Ljubljana, 15. julij 2015

EVA 2015-3340-0014

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o knjižničarstvu – predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13 in 47/13 ZDU-1G) je Vlada Republike Slovenije na ... seji pod točko ... dne ..... sprejela

S K L E P

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu in ga na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 79/12 – Odl. US) posreduje Državnemu zboru Republike Slovenije v sprejem po skrajšanem postopku.

mag. Darko Krašovec
GENERALNI SEKRETAR

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za javno upravo
- Ministrstvo za finance
- Informacijska pooblaščenka
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava in zakon sprejme po skrajšanem postopku v skladu s 142. členom Poslovnika Državnega zbora, ker gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona.

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica
- Anton Peršak, državni sekretar
- ddr. Verena Vidrih Perko, v.d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino
- mag. Tatjana Likar, sekretarka
- Marjan Gujtman, podsekretar

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

- dr. Melita Ambrožič, predsednica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost
- mag. Sabina Fras Popović, predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije
- Martina Rozman Salobir, ravnateljica Narodne in univerzitetne knjižnice

- Davor Šoštar, direktor Instituta informacijskih znanosti
- Vesna Horžen, predsednica Združenja splošnih knjižnic
- dr. Primož Južnič, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica
- Anton Peršak, državni sekretar
- ddr. Verena Vidrih Perko, v.d. generalne direktorica Direktorata za kulturno dediščino
- mag. Tatjana Likar, sekretarka
- Marjan Gujtman, podsekretar

5. Kratek povzetek gradiva:

Predlog zakona vsebuje spremembe in dopolnitve, ki bodo pripomogle k hitrejšemu in kakovostnejšemu razvoju knjižnične dejavnosti. Od uveljavitve veljavnega Zakona o knjižničarstvu iz leta 2001 so se namreč pri njegovem izvajanju pokazale nekatere pomanjkljivosti, ki niso sledile razvojnim spremembam, hkrati pa prinašajo spremembe tudi poenostavitve določenih postopkov s ciljem odpravljanja administrativnih ovir. Predvidene spremembe osnutka bodo pripomogle tudi k uresničevanju določil Resolucije o nacionalnem programu za kulturo, del katere je že v izvajanju. V širšem smislu bodo spremembe služile potrebam uresničevanja javnega interesa na področju knjižnične dejavnosti, katerega osnovno poslanstvo izvajajo knjižnice, ki organizirajo zbirke knjižničnega gradiva in virov informacij ter zagotavljajo njihovo dostopnost posameznikom in skupinam preko uporabe lastnega gradiva, medknjižnične izposoje ter zunanjih dostopnih informacijskih virov. Med bistvenimi novostmi osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu izpostavljam:

- spremembe določb, ki se nanašajo na ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in vodenje razvida knjižnic. Postopek, kot ga predpisuje ZKnj-1, za ugotavljanje izpolnjevanja pogojev, izdajanja mnenj in odločb o razvitosti knjižnic je dolgotrajen in zapleten in ni prinesel pričakovanih učinkov, zato ga je potrebno poenostaviti;
- spremembe postopka soglasij in pristojnosti k programu dela in finančnemu načrtu. Drugače in jasneje je določen postopek soglasij in pristojnosti k predlogu programa dela in finančnega načrta, s čemer bodo zagotovljeni ustrežnejši pogoji za delovanje javnih zavodov, ki izvajajo knjižnično javno službo.
- zbiranje osebnih podatkov uporabnikov knjižnic. Ker je nujno, da vsaka knjižnica s posebej skrbnim ravnanjem varuje zasebnost svojih uporabnikov, je določeno, za katere uporabnike lahko v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov knjižnice zbirajo in obdelujejo osebne podatke.
- spremembe nekaterih določb, ki se nanašajo na strokovne knjižničarske delavce, bibliotekarski izpit in dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, bodo omogočile večjo strokovnost in boljše kompetence strokovnih delavcev.
- sprememba sestave in načina imenovanja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost bo zagotavljala večjo učinkovitost njegovega delovanja.
- nova določba o prekrških vključuje uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških, kot tudi spremembe zneskov, ki so skladne z Zakonom o uvedbi eura. Določeno je, kakšna kršitev zakona je prekršek, predpisane so ustrezne sankcije in zavezanci (najvišje globe za pravne osebe, nižje za odgovorne osebe).

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE

f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: /		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Ocenjeno je, da bosta spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo stroške delovanja knjižnic znižala. Prav tako bo z optimizacijo postopkov stroške delovanja posredno znižal tudi spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Ocenjujemo, da bo prihranek znašal okoli 60.000 EUR letno.

8. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA/NE
---	--------------

/

Datum objave: 15. 1. 2014

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- združenja občin.

V okviru postopka priprave novele je bila že pred javno obravnavo opravljena vrsta strokovnih pogovorov z večino deležnikov, ki jih nujne spremembe zadevajo. Priprava zakona je potekala na podlagi usmeritev, ki jih je potrdil Nacionalni svet za knjižnično dejavnost (strokovno in posvetovalno telo Vlade RS za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti) na 50. seji 24. septembra 2012.

Ministrstvo je besedilo sprememb in dopolnitev zakona predstavilo tudi na javni razpravi ter na nekaterih drugih dogodkih posvetovalne oziroma izobraževalne narave.

- Javna razprava (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 5. februarja 2014)
- Predstavitev na izobraževanju Združenja splošnih knjižnic (Rogaška Slatina, 28. januarja 2014)
- Seja predsedstva Združenja občin Slovenije (Ljubljana, Hotel Mons, 12. februarja 2014)
- 57. seja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 14. februarja 2014)
- Posvet »Lokalni kulturni programi – Novosti Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo« (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo v soorganizaciji s Skupnostjo občin Slovenije, 18. februarja 2014).

Za oblikovanje končnega predloga besedila je naštetim predstavitev sledilo več usklajevalnih pogovorov s predstavniki vseslovensko ali nacionalno pomembnih organizacij za področje knjižnične dejavnosti. Podrobnejši pregled je podan v prilogi.

Sledila je ponovna javna obravnava, ki se je začela 6. 5. 2015.

9. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
--	--------------

10. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
---	--------------

mag. Julijana Bizjak Mlakar
MINISTRICA

Priloga

ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O KNJIŽNIČARSTVU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Zakon o knjižničarstvu je Državni zbor Republike Slovenije sprejel jeseni leta 2001 (Uradni list RS, št. 87/01). Od uveljavitve veljavnega Zakona o knjižničarstvu dalje so se pri njegovem izvajanju pokazale nekatere pomanjkljivosti, ki so posledica tako razvojnih sprememb na področju knjižnične dejavnosti kot tudi potrebe po poenostavitvi določenih postopkov in uskladitvi zakonskih določil z drugimi relevantnimi zakonskimi predpisi. Ena od temeljnih pomanjkljivosti obstoječega zakona je, da ne določa jasno pogojev za vstop v stroko oziroma pogojev, ki jih morajo izpolnjevati zaposleni, da bi lahko opravljali strokovna knjižničarska dela, kar ovira sprejem podzakonskega akta, tj. pravilnika o bibliotekarskem izpitu. Zakon predpisuje zapleten in dolgotrajen postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje javne službe v knjižničarstvu ter vodenja evidence knjižnic, ki izvajajo javno službo. Zakonske določbe tudi ne urejajo ustrezno oblik povezovanja v stroki, strokovnih rešitev pri izvajanju javne službe na področju delovanja enotnega bibliografskega sistema in njegovih servisov ter organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa. S ciljem odpravljanja administrativnih ovir pri delovanju nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa se kaže tudi potreba po poenostavitvi postopkov pri potrjevanju letnih programov dela in finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa. Ravno tako se je pokazala potreba po spremembi sestave Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost in s tem zagotovitvi večje učinkovitosti njegovega delovanja. S tem predlogom se zato vpeljujejo manjše spremembe in dopolnila za odpravo omenjenih pomanjkljivosti. Med razlogi za pripravo sprememb in dopolnitev pa je tudi potreba po uskladitvi glob z Zakonom o uvedbi eura (Uradni list RS št. 114/06) ter dopolnitev določbe o zbiranju osebnih podatkov in roku njihove hrambe v skladu z Zakonom o varovanju osebnih podatkov (Uradni list RS št. 94/2007-UPB1). Predlog hkrati vnaša nekatere redakcijske in tehnične popravke.

Veljavni Zakon o knjižničarstvu v 9. členu določa le možnost povezovanja knjižnic (zveze knjižnic), kar pomeni, da povezovanje v stroki omejuje le na ozek krog knjižnic, tj. knjižnic – samostojnih pravnih oseb. Ker večina knjižnic deluje v sestavu ali kot organizacijske enote pravnih oseb, takšna določba zagotavlja le možnost povezovanja splošnih knjižnic, nacionalne knjižnice in Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani, ki so samostojne pravne osebe. Poleg tega se pravni subjekti v prvi vrsti povezujejo zaradi zastopanja njihovih poslovnih interesov in ne interesov stroke kot takšne in v stroki zaposlenih posameznikov. Zato je nujno zakonsko uvesti tudi možnost povezovanja v strokovna društva in njihova združenja, ki v prvi vrsti temelji na združevanju posameznikov, in katerega osnovni namen je zastopanje interesov zaposlenih v knjižnični dejavnosti nasploh ter njihovo delovanje za podporo razvoju knjižničarstva. Za okrepitev delovanja nevladnih organizacij na področju kulture se zavzema tudi aktualni nacionalni program za kulturo, ki med ukrepi za zagotavljanje večje dostopnosti specializiranih storitev knjižnične javne službe in njihove večje kakovosti, navaja tudi uveljavitev možnosti povezovanja knjižničnih delavcev v področnem zakonu.

Na področju zbiranja in uporabe osebnih podatkov uporabnikov knjižnic Zakon o knjižničarstvu v 15. členu ne opredeljuje dovolj jasno namena zbiranja osebnih podatkov in posledično dejanskega roka njihove hrambe. Med podatki, ki jih lahko knjižnice zbirajo, določa kot podatek za obveščanje uporabnikov le stalni aličasni naslov njihovega bivanja, kar onemogoča uporabo hitrejših in sodobnejših komunikacijskih poti kot sta telefon in elektronska pošta.

Aktualni zakon določa, da morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, trajno izpolnjevati posebne pogoje iz 36. člena zakona, ki so podrobneje določeni v posebnem pravilniku. Preverjanje izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe izvaja nacionalna knjižnica, ki za posamezno knjižnico izda mnenje o izpolnjevanju pogojev in ga posreduje za knjižnico pristojnemu ministrstvu. Postopek določa, da slednje na osnovi prejetega mnenja za knjižnico izda odločbo o

izpolnjevanju pogojev, ki je podlaga za vpis knjižnice v razvid knjižnic. Ker je obstoječi postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, izdajanja mnenj in odločb o razvitosti knjižnic dolgotrajen in zapleten, je potrebno postopek poenostaviti in namesto izvajanja posebnih meritev ugotavljanje doseganja pogojev vezati na statistične podatke, ki jih morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, letno posredovati nacionalni knjižnici.

Zakon o knjižničarstvu je v 39. členu uzakonil državni bibliotekarski izpit kot licenčni izpit, ki je po vzoru drugih profesij vstopni pogoj za zaposlene, ki opravljajo strokovno knjižničarsko delo. Opravljen bibliotekarski izpit je tudi pogoj za nadaljnje imenovanje zaposlenih v višje bibliotekarske strokovne nazive. Podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu naj bi določil pravilnik o bibliotekarskem izpitu, ki bo zagotovil enotnost pogojev glede usposobljenosti strokovnih delavcev v različnih vrstah knjižnic ter omogočil opravljanje strokovnega knjižničarskega dela v kateri koli vrsti knjižnice, ki knjižnično dejavnost opravlja kot javno službo, s tem pa tudi olajšal prehodnost kadrov med različnimi vrstami knjižnic. Podrobnejše pogoje o zahtevani ravni in vrsti izobrazbe bo za posamezne vrste knjižnic lahko predpisal pristojni minister. Ker vrsta in raven izobrazbe strokovnih knjižničarskih delavcev nista bili urejeni na ravni zakona, je to predstavljalo oviro za sprejem pravilnika o bibliotekarskem izpitu in se slednji še vedno izvaja na osnovi predpisa (samoupravnega sporazuma) iz leta 1980. Z zakonsko določitvijo ravni in vrste izobrazbe strokovnih knjižničarskih delavcev se na eni strani omogoči sprejem pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter na drugi strani določi pogoje za vstop v stroko, primerljive z drugimi evropskimi državami in v skladu z razvojnimi trendi na področju knjižničarstva.

Leta 2001 je bil institut dovoljenja za vzajemno katalogizacijo opredeljen z Zakonom o knjižničarstvu, ki je v 42. členu določil, da vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo. Čeprav pogojev za izvajanje ene od dejavnosti knjižnic, tj. bibliografske obdelave knjižničnega gradiva, druge države praviloma ne urejajo z zakonom in podzakonskim aktom, ampak je to v pristojnosti bibliografskih servisov in nacionalnih knjižnic, se je z zakonsko podlago institutu dovoljenja za vzajemno katalogizacijo želela zagotoviti ustrezna raven pomembnosti v sistemu zagotavljanja kakovosti vzajemnega kataloga slovenskih knjižnic. Dovoljenje za vzajemno katalogizacijo namreč pomeni ustrezno usposobljenost strokovnega delavca knjižnice za sodelovanje v procesu vzajemne katalogizacije in kreiranje bibliografskih zapisov za vzajemno bazo podatkov COBIB v sistemu COBISS. Navedena usposobljenost, ki je pogoj za ustrezno kakovost bibliografskih zapisov v sistemu, pa ne more biti trajna in je odvisna od permanentnega izobraževanja ter praktičnih izkušenj katalogizatorja. Veljavnost dovoljenja se je ugotavljala skladno z določili Pravilnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (2004, 2008). Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo sindikata Glosa, Sindikat kulture Slovenije, januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika (odločba št. U-I-260/09-18 z dne 13. 1. 2011), ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenja, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu. Posledica tega je, da knjižnični informacijski servis nima več mehanizma, s katerim bi lahko tistim, ki so v preteklosti dovoljenje sicer dobili, vendar je bilo ugotovljeno, da niso (več) ustrezno usposobljeni za vzajemno katalogizacijo, odvzel pooblastila za kreiranje bibliografskih zapisov. S tem je na eni strani postalo zahtevno delo katalogizatorja strokovno razvrednoteno, na drugi strani pa niso več obstajali mehanizmi za preverjanje in zagotavljanje kakovosti vzajemne baze bibliografskih podatkov. V letu 2012 se je pričel prehod knjižnic na novo platformo orodja za katalogizacijo (COBISS3/Katalogizacijo), ki ob spremembi tehnološke platforme prinaša tudi bistveno spremembo koncepta vzajemne katalogizacije in novo kategorizacijo dovoljenj za vzajemno katalogizacijo z obveznim preizkusom znanja. Knjižnični informacijski servis (IZUM) in nacionalna knjižnica (NUK) sta zato pripravila nova pravila za ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS.SI, h katerim je podal pozitivno mnenje Nacionalni svet za knjižnično dejavnost na seji dne 18. 6. 2012. Glede na navedeno je smiselno in nujno takoj odpraviti še neustrezna zakonska določila, ki zadevajo ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo, in to prepustiti pravilom in standardom stroke.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je razveljavil 34. člen Zakona o knjižničarstvu, s katerim je bila določena sestava organa upravljanja nacionalne knjižnice. Slednje sedaj urejata Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo in podrobneje Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica. V primeru knjižničnega informacijskega servisa, ki je javni zavod, ki deluje na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, sestavo organa upravljanja različno določata 46. člen Zakona o knjižničarstvu in 33. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Ker slednji ni

razveljavil 46. člena Zakona o knjižničarstvu, je kolizijo smiselno odpraviti s spremembo besedila navedenega člena.

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost je Zakon o knjižničarstvu v 48. členu določil kot strokovno-posvetovalni organ Vlade RS, ki sprejema področna strokovna priporočila, daje predhodno mnenje k predpisom s področja knjižnične dejavnosti, obravnava strokovne osnove za razvoj knjižnične dejavnosti in nacionalnega vzajemnega bibliografskega sistema ter spremlja delovanje tega sistema in usklajuje njegov razvoj. Daje tudi mnenje k predlogu razvojnih načrtov in letnega programa dela ter finančnega načrta nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa ter obravnava njuni letni poročili o delu. Svet je začel delovati v letu 2002 in trenutno deluje v tretjem mandatu. Glede na določilo 49. člena Zakona o knjižničarstvu o sestavi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost ima slednji 13 članov, v primeru ustanovitve nove ali novih javnih univerz bi se število članov še povečalo. Zaradi zagotovitve večje operativnosti delovanja organa se je pokazala potreba po zmanjšanju števila članov, zaradi potrebe po enakomerni strokovni pokritosti področij delovanja knjižnic in knjižničnega sistema pa tudi potreba po drugačni opredelitvi predlagateljev kandidatov za člane sveta.

Zakon o knjižničarstvu v 52. členu med drugim določa, da nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada RS. To je v praksi pomenilo, da so se letni programi in finančni načrti posredovali v medresorsko usklajevanje, sledila je obravnava na seji Vlade RS. Z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov je Vlada RS že v oktobru 2010 s sklepom (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010) naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije". Tudi Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415) je v 48. členu določil, da morajo posredni uporabniki državnega proračuna »ne glede na določbe drugih zakonov in predpisov« posredovati sprejete finančne načrte in programe dela v soglasje pristojnemu ministrstvu. V konkretnem primeru izdaja odločbe oz. sklenitev pogodbe s pristojnim ministrstvom o financiranju letnega programa že sama po sebi zahteva predhodno uskladitev in soglasje k finančnemu načrtu zavoda. Za uveljavitev citiranega sklepa vlade RS je zato potrebna sprememba tretjega odstavka 52. člena Zakona o knjižničarstvu.

Zakon o knjižničarstvu v 65. členu določa denarne kazni za prekršek odgovorne osebe knjižnice, ki so določene z valuto (tolar), ki je v Sloveniji veljala do 1. januarja 2007. Zaradi uveljavitve nove valute, tj. evra, je potrebno ustrezno preoblikovanje besedila 65. člena ter v besedilo sprememb in dopolnitev vključiti tudi uskladitve, ki so potrebne zaradi Zakona o prekrških.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2. 1 Cilji in načela

Cilji Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu so:

- zagotoviti večjo strokovnost knjižnične javne službe in boljše kompetence strokovnih delavcev, ki opravljajo knjižnično javno službo;
- odpraviti administrativne ovire pri ugotavljanju in zagotavljanju usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo;
- omogočiti knjižničnemu informacijskemu servisu in nacionalni knjižnici, da glede vzajemne katalogizacije uveljavita pravila knjižničarske stroke skladno s svojimi pooblastili po Zakonu o knjižničarstvu, z namenom zagotoviti kakovost bibliografskih zapisov in vzajemnega kataloga;
- poenostaviti in optimizirati postopke ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter vodenja razvida knjižnic, ki izvajajo javno službo;
- odpraviti neskladja med Zakonom o knjižničarstvu ter Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti;
- poenostaviti oz. prilagoditi postopek sprejemanja letnih finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa, kot je določil sklep Vlade RS.

Navedeni cilji zasledujejo vsa načela Zakona o knjižničarstvu, predvsem pa:

- zagotoviti enotnost knjižničnega sistema,
- vzpostaviti knjižnični informacijski sistem kot organizacijski sistem,

- zagotoviti informacijsko in komunikacijsko podporo sistemu,
- zagotoviti transparentno delovanje sistema,
- poudariti informacijsko komponento knjižnične dejavnosti,
- zagotoviti urejen in stabilen način financiranja knjižnične dejavnosti,
- razmejiti pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi,
- zagotoviti usklajen razvoj knjižnične dejavnosti na celotnem območju Slovenije,
- spoštovati avtonomijo stroke,
- upoštevati avtonomijo drugih področij oz. področnih ureditev (lokalne skupnosti, univerza, šolstvo, raziskovalna dejavnost...).

Čeprav se je pokazalo, da je nujno uveljaviti določene spremembe in dopolnitve, ki bi omogočile boljše upoštevanje pravil stroke in javnega interesa na področju knjižnične dejavnosti, zakon s svojimi temeljnimi načeli in enotno ureditvijo knjižnične dejavnosti še vedno predstavlja dobro podlago za izvajanje dejavnosti.

Načela in cilji predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu tako ne odstopajo od načel in ciljev temeljnega zakona.

2.2 Poglavitne rešitve

Poglavitna rešitev predlaganih sprememb in dopolnitev Zakona o knjižničarstvu je, da se zagotovijo večja strokovnost knjižnične javne službe in boljše kompetence strokovnih delavcev, ki opravljajo knjižnično javno službo, in sicer s spremembami določb, povezanih s pogoji za izvajanje knjižnične dejavnosti, vrsto zahtevane formalne izobrazbe ter s spremenjenimi določbami za bibliotekarski izpit, kot tudi z odpravo administrativnih ovir pri ugotavljanju in zagotavljanju usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo. Cilj spremembe je omogočiti knjižničnemu informacijskemu servisu in nacionalni knjižnici, da glede vzajemne katalogizacije uveljavita pravila stroke skladno s svojimi pooblastili po Zakonu o knjižničarstvu, z namenom zagotoviti kakovost bibliografskih zapisov in vzajemnega kataloga. Predlagane spremembe pomenijo tudi poenostavitev in optimizacijo postopkov ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter vodenja razvida knjižnic, ki izvajajo javno službo. Zakon tako ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa rešitve, katerih namen je izboljšati knjižnično javno službo, odpraviti neskladja med Zakonom o knjižničarstvu ter Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti ter poenostaviti oz. prilagoditi postopek sprejemanja letnih finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa, kot je določil sklep Vlade RS. Predlagane spremembe bodo zagotovile ustrežnejše pogoje za upravljanje in delovanje knjižničnega informacijskega servisa ter za hitrejše in bolj transparentno potrjevanje finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Sprejem predloga zakona nima dodatnih finančnih posledic za državni proračun in za druga javna finančna sredstva. Ocenjeno je, da bosta spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo stroške delovanja knjižnic znižala. Prav tako bo z optimizacijo postopkov stroške delovanja posredno znižal tudi spremenjeni način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Ocenjujemo, da bo prihranek znašal okoli 60.000 EUR letno. Za izvajanje zakona niso potrebna dodatna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev iz proračuna Republike Slovenije.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost pravu evropske unije

Predlagane rešitve niso predmet urejanja v pravu Evropske unije (EU).

5.2 Pravna ureditev v drugih pravnih sistemih

Za področje knjižničarske zakonodaje in politik obstajajo le priporočila Sveta Evrope in krovnega združenja evropskih knjižnic EBLIDA: *Council of Europe/EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe* (2000), ki jih je potrdilo tudi mednarodno združenje bibliotekarskih društev in organizacij IFLA. Priporočila vključujejo le splošne principe, ki naj jih upoštevajo zakonodajalci oziroma odgovorni za politike na področju knjižničarstva. Da bi bila učinkovita, mora knjižničarska zakonodaja upoštevati različne pogoje ter interese posameznih držav članic EU, pri tem pa naj države sledijo ideji, da predstavljajo knjižnice nujno in nenadomestljivo komponento kulturne, izobraževalne, raziskovalne in informacijske infrastrukture vsake demokratične družbe, ter varuha njene kulturne dediščine. Umeščenost knjižnic v zakonodajo in politike držav članic pa naj bi jim zagotavljala pogoje za uresničevanje njihovega poslanstva, tj. varovanja temeljne človekove pravice – pravice do svobode izražanja in dostopa do informacij.

Na področju strokovnega povezovanja delujejo v vseh članicah EU različna knjižničarska združenja, ki predstavljajo pomemben del civilne družbe, in ki kot nevladne organizacije zastopajo interese stroke in dejavnosti ter s tem skrbijo za izvrševanje javnega interesa. Nekatera združenja povezujejo le knjižnice in sorodne organizacije (npr. Združenje evropskih znanstvenih knjižnic LIBER, Združenje čeških univerzitetnih knjižnic, Nizozemsko združenje univerzitetnih knjižnic, Kraljeve knjižnice in Knjižnice nizozemske akademije znanosti, Nizozemsko združenje splošnih knjižnic, Finsko združenje glasbenih knjižnic, Norveško združenje specialnih knjižnic, Britansko združenje zasebnih knjižnic), v vseh državah pa delujejo združenja, v katerih se kot člani povezujejo knjižničarji kot posamezniki (lahko pa so člani tudi organizacije s področja knjižničarstva). Izpostaviti velja primer Velike Britanije, kjer pristojnosti strokovnega združenja CILIP (Chartered Institute of Library and Information Professionals) presegajo siceršnje pristojnosti civilnih združenj, saj predstavlja telo, pristojno za akreditacijo univerzitetnih študijskih programov s področja bibliotekarske in informacijske znanosti ter za registracijo strokovnjakov v knjižničarstvu (priznavanje bibliotekarskih nazivov in vodenje registra strokovnjakov).

Na področju varovanja osebnih podatkov o uporabnikih evropske knjižnice obvezujejo evropska zakonodaja o varstvu podatkov ter z njo usklajeni zakonski predpisi posameznih držav članic, v primeru slovenskih knjižnic Zakon o varovanju osebnih podatkov (ZVOP-1). Pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov v javnem sektorju, v katerega skladno z 22. točko 6. člena ZVOP-1 sodijo tudi knjižnice, so določene v 9. členu ZVOP-1. Skladno s prvim odstavkom 9. člena ZVOP-1 se osebni podatki v javnem sektorju lahko obdelujejo, če obdelavo osebnih podatkov in osebne podatke, ki se obdelujejo, določa zakon. Z zakonom se lahko določi tudi, da se določeni osebni podatki obdelujejo le na podlagi osebne privolitve posameznika. ZKnj-1 v določbi 15. člena ureja zbiranje podatkov in določa, da imajo knjižnice za potrebe svojega dela in za zavarovanje gradiva pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih uporabnikov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, izobrazba, zaposlitev ali šola. Zakon določa tudi, da se osebni podatki o uporabnikih zbršijo eno leto po izpolnitvi namena, zaradi katerega so bili zbrani. Na sestanku z informacijskim pooblaščenecem (27. 3. 2013) je le-ta opozoril, da iz določbe 15. člena ZKnj-1 ni jasno razviden namen zbiranja osebnih podatkov in posledično rok njihove hrambe. Informacijski pooblaščenec je v svojem mnenju (15.03.2011, št. 0712-1/2011/574) opozoril tudi, da lahko knjižnice pod pojmom zaposlitev ali šola zbirajo le podatke o statusu uporabnika kot so: zaposlen, nezaposlen, upokojenec ipd., kadar so ti podatki pomembni in potrebni za urejanje razmerja med članom in knjižnico, in da glede na namen zbiranja osebnih podatkov ni primerno zbirati podatka o izobrazbi. Predlagana sprememba 15. člena zato jasneje opredeljuje namen zbiranja osebnih podatkov, namesto vrste podatka zaposlitev ali šola določa zbiranje podatka status (kategorija) člana, dodaja podatek, potreben za obveščanje članov

(elektronski naslov oziroma telefon), jasneje opredeli tudi rok, v katerem se osebni podatki izbrišejo oziroma anonimizirajo, zbiranje podatka o izobrazbi pa omogoči na osnovi osebne privolitve.

V predlogu sprememb 39. člena ZKnj-1, ki določa vstopne pogoje za zaposlene, ki opravljajo strokovna knjižničarska dela, predlagatelj sledi na eni strani praksi držav z visoko razvito knjižnično dejavnostjo in na drugi strani spremenjenim razmeram v okolju slovenskih knjižnic, kot so: dovolj dolga tradicija formalnega bibliotekarskega izobraževanja; različne možnosti pridobivanja formalne izobrazbe; uvrstitev poklica bibliotekar med nacionalno regulirane poklice. Pri tem pa se upošteva dejstvo, da imajo različne vrste knjižnic različne potrebe po kadrih (npr. zlasti visokošolske in specialne knjižnice potrebujejo poleg kadrov s končano visokošolsko izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti tudi kadre z izobrazbo s področja dejavnosti njihovih matičnih organizacij), in da obstajajo tudi nekateri zakonski in podzakonski akti (npr. Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, Pravilnik o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti), ki se nanašajo na kadre v knjižnicah in jih je treba smiselno upoštevati (tj. uvrstitev zaposlenih s srednjo ali višjo izobrazbo med strokovne knjižničarske delavce).

V **anglo-ameriških državah** oziroma državah kjer se je izobraževanje knjižničarjev razvijalo pod vplivom ZDA in Velike Britanije (npr. Avstralija in Nova Zelandija), je že desetletja pogoj za opravljanje strokovnih knjižničarskih del oziroma t. i. vstopna strokovna kvalifikacija (ang. first professional qualification) končana formalna izobrazba s področja bibliotekarske in informacijske znanosti. Ker pa obstaja v knjižnicah pester nabor delovnih mest (v novejšem času se širi z delovnimi mesti za področje digitalne knjižnice, arhiviranja digitalnih dokumentov, posredovanja storitev in informacijskih virov prek mobilne tehnologije, elektronskega založništva, urejanja spletnih strani ipd.), se v knjižničarstvu zaposluje tudi vedno več strokovnih delavcev z drugih znanstvenih področij, zlasti s področja informatike in računalništva, za katere so predpisane različne oblike in vsebine usposabljanj ter preverjanja usposobljenosti. V ZDA je bila pobuda za uveljavitev formalne bibliotekarske izobrazbe na ravni magistrske izobrazbe kot osnove za vstop v stroko podana že leta 1923, že leta 1940 so dodiplomske študijske programe s področja bibliotekarske in informacijske znanosti zamenjali podiplomski, leta 1946 pa je ALA (Ameriško knjižničarsko združenje) tudi formalno kot primerno strokovno izobrazbo za strokovne knjižničarske delavce (ang. professional librarian) ameriških in kanadskih knjižnic predpisala magistrski naziv s področja bibliotekarske in informacijske znanosti (Master of Library and Information Science, MLIS; Master of Library Science (MLS) ali Master of Science in Library Science (MSLS)), pridobljen po programu, akreditiranem s strani ALA. Tovrstni magistrski programi so praviloma enoletni. V knjižnicah so zaposleni tudi kadri brez magisterija s področja bibliotekarske in informacijske znanosti, vendar kot t. i. podporno osebje (ang. paraprofessionals), kot knjižničarji specialisti ali kot zaposleni s statusom pedagoškega osebja.

V **Veliki Britaniji** je bil že v 19. stoletju kot vstopni pogoj za opravljanje strokovnih knjižničarskih del predpisan kvalifikacijski (strokovni izpit), prvi izpiti so bili izvedeni leta 1898, Britansko knjižničarsko združenje pa je bilo s Kraljevo listino iz leta 1889 pooblaščen tudi za vodenje registra strokovno usposobljenih (kvalificiranih) knjižničarjev. Z razvojem visokošolskega študija s področja bibliotekarske in informacijske znanosti v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, so bili ustvarjeni pogoji za uvedbo formalne bibliotekarske izobrazbe kot pogoja za opravljanje strokovnih knjižničarskih del. Leta 2002 se je Britansko knjižničarsko združenje združilo z Institutom informacijskih strokovnjakov (Institute of Information Scientists) in se preimenovalo v Chartered Association of Library and Information Professionals (CILIP). V knjižnicah se lahko kot strokovni knjižničarski delavci zaposlijo kandidati, ki so končali formalno bibliotekarsko izobraževanje na univerzitetni ravni, diplomanti drugih študijskih področij se v knjižnici zaposlijo kot podporno osebje (običajno kot bibliotekarski pomočniki) ter pridobijo strokovno kvalifikacijo (certifikat) na osnovi delovnih izkušenj in strokovnega izpopolnjevanja. Za vstop v stroko po poti formalnega izobraževanja lahko imajo kandidati visokošolsko izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti po programih, priznanih s strani CILIP ali visokošolsko diplomu z drugih področij in končan podiplomski študij s področja bibliotekarske in informacijske znanosti po programih akreditiranih s strani CILIP.

Na **Danskem** je pogoj, da lahko nekdo opravlja strokovna knjižničarska dela, zaključeno formalno izobraževanje na področju bibliotekarske in informacijske znanosti, tj. končan 3 letni dodiplomski študij s področja bibliotekarske in informacijske znanosti (B.Sc.) na Kraljevi šoli za bibliotekarsko in informacijsko znanost. Po zaključku študija lahko diplomanti izberejo pol leta dolgo izobraževanje za področje bibliotekarstva, ki daje naziv Librarian D.B., ali pa se odločijo za 2-letni podiplomski

(magistrski) študij, ki daje naziv Master of library and information science (M.L.I.Sc.). Izjema so pogoji za šolske knjižničarje, ki morajo najprej izpolnjevati pogoje za učitelja (pedagoškega delavca), nato pa na Kraljevi šoli za bibliotekarstvo opravijo še dopolnilni študij s področja bibliotekarske in informacijske znanosti.

Primer države, kjer pogoji za vstop v stroko niso enotno urejeni, je **Italija**. Za področje knjižničarstva tudi nimajo enotnega zakona, zakonodajni okvir predstavlja množica državnih in deželnih zakonov, ki se le v ozkem delu oziroma v posameznih členih nanašajo na posamezne elemente knjižnične dejavnosti. Strokovni delavci, ki so zaposleni v italijanskih knjižnicah, imajo univerzitetno ali srednješolsko izobrazbo. V deželnih zakonih se je uveljavilo pravilo, da morajo v splošnih knjižnicah delovati strokovno usposobljeni delavci z univerzitetno izobrazbo (*bibliotecario*) in kot njihovi pomočniki delavci s srednješolsko izobrazbo (*assistente di biblioteca*). V 12. členu Predpisa o zaposlenih na univerzah (1986) sta z državnim zakonom določeni le dve vrsti delovnih mest za knjižničarje, in sicer za vodilne delavce univerzitetnih knjižnic: koordinator knjižnice (*coordinatore di biblioteca*) za vodenje področnih univerzitetnih oziroma knjižnic fakultet, univerzitetnih oddelkov in inštitutov, in glavni koordinator (*coordinatore generale*) za vodenje knjižničnega sistema univerze. Določb o potrebni strokovni kvalifikaciji za omenjeni delovni mesti predpis ne vsebuje. Za zaposlene v specialnih knjižnicah in dokumentacijskih centrih lahko najdemo le priporočila, ki navajajo kot najbolj primerno univerzitetno izobrazbo. Študijska smer ni omenjena. Sprejemljiva je tudi srednješolska izobrazba, če ima kandidat po maturi opravljen še najmanj enoletni tečaj bibliotekarstva in dokumentalistike. Za obe ravni izobrazbe je zaželeno, da ima delavec tudi strokovno znanje s področja, za katerega bo opravljal dokumentacijsko delo.

Knjižnice v Italiji niso samostojne pravne osebe, zato odločanje o kadrovske politiki ni v njihovi pristojnosti. Zaposlovanje v knjižnicah, v katerih imajo zaposleni status javnih uslužbencev, poteka preko javnih natečajev (*concorsi pubblici*) za določena delovna mesta in na podlagi uspešno opravljenih pisnih in/ali ustnih preizkusov strokovnega znanja in sposobnosti kandidatov, ki se prijavijo na posamezni natečaj. Knjižničar in informacijski strokovnjak sta v Italiji ločena poklica, in tudi izobraževanje zanj poteka po ločenih študijskih programih.

Na **Hrvaškem** Zakon o knjižnicah (2009) določa, da lahko strokovna knjižničarska dela opravljajo knjižničarji pomočniki, knjižničarji, diplomirani knjižničarji, višji knjižničarji in knjižničarski svetniki. Podrobnejše pogoje o pridobitvi posameznega strokovnega naziva predpisuje Pravilnik o pogojih in načinu pridobivanja strokovnih nazivov v knjižničarski stroki (2011). Zaposleni morajo imeti predpisano vrsto in raven izobrazbe ter opravljen strokovni izpit. Slednji zakonsko ni opredeljen kot licenčni izpit. Dela knjižničarskih pomočnikov opravljajo zaposleni s končano srednjo šolo. Dela knjižničarjev opravljajo osebe s končanim dodiplomskim študijem (prva bolonjska stopnja) s področja informacijskih in komunikacijskih znanosti z najmanj 30 ECTS kreditnih točk s področja bibliotekarstva ali z zaključenim drugim dodiplomskim študijem. Dela diplomiranih knjižničarjev lahko opravljajo osebe z zaključenim podiplomskim študijem (druga bolonjska stopnja) z najmanj 60 ECTS kreditnimi točkami s področja bibliotekarstva oziroma visokošolski študij bibliotekarstva po prejšnjih predpisih (univerzitetni študij) ali zaključen drug študij (druga bolonjska stopnja) in obvezno dopolnilno izobraževanje s področja bibliotekarstva v obsegu 30 ECTS kreditnih točk. Strokovne izpite izvaja izpitna komisija imenovana s strani Hrvaškega sveta za knjižničarstvo, zaposleni v šolskih knjižnicah opravljajo strokovni izpit v skladu s predpisi s področja šolstva.

Predlog sprememb ZKnj-1 predvideva črtanje členov 42. in 43., ki se nanašata na dovoljenje za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS, s čimer se ugotavljanje usposobljenosti katalogizatorjev ne ureja z zakonom, ampak s pravili, ki jih skupaj sprejmeta nacionalni bibliografski servis in nacionalna knjižnica. Splošno izhodišče v pravnih ureditvah drugih članic EU je namreč spoznanje, da je strokovna dejavnost katalogizacije ena od tistih knjižničnih dejavnosti, na katere pomembno vpliva hiter razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije. Marshall Breeding, ki je eden od strokovnih avtoritet na tem področju, in spremlja tudi razvoj sistema COBISS, izpostavlja: "Vsaka generacija knjižnic si ustvari orodja na podlagi pristopa, ki ustreza času, v katerem delujejo. Od antike do današnjih dni si knjižnice iz svojega okolja izposojajo najboljše tehnologije, da bi izboljšale dostopnost svojih zbirk. Zadnje čase so obdobja zamenjave teh tehnologij vse krajša in knjižnice se morajo zelo truditi, da sledijo njihovem razvoju" (Next-Generation Library Catalogs, 2007). Ker pravna ureditev razvoja tehnologij ne more dohajati, se države z dobrim knjižničarstvom usmerjajo tako, da tehnološko

najbolj odvisne knjižnične funkcije izločajo iz zakonodaje in jih urejajo s tehničnimi pravili in standardi. Katalogizacija je ena od takšnih knjižničnih funkcij.

Danska svoj zakon o knjižnični dejavnosti, sprejet leta 1964, nenehno dopolnjuje, pri čemer je še zlasti v ospredju vprašanje usposobljenosti strokovnih kadrov. Namerajo, da bi v zakonu podrobneje opredelili usposobljenost za posamezna knjižnična strokovna dela, so opustili. Zakonsko je določeno le, da lahko strokovna knjižničarska dela opravljajo osebe z zaključeno formalno izobrazbo s področja bibliotekarske in informacijske znanosti, natančnejše zahteve za opravljanje posameznih knjižničnih del pa določajo strokovni standardi. To področje usklajujejo skandinavske knjižnice tudi med seboj, in sicer z glavnim ciljem, da bi optimirale izvrševanje najzahtevnejših in praviloma tudi najdražjih knjižničnih opravil, med katerimi je na prvem mestu katalogizacija.

Velika Britanija ima dokaj razčlenjeno ureditev knjižničarstva in so poleg zakona o javnih knjižnicah in muzejih (sprejet leta 1964) v uporabi tudi različni regionalni zakoni. Prenova zakonodaje sledi v prvi vrsti vzpostavljanju knjižničnih informacijskih sistemov ter avtomatizaciji knjižničnih funkcij, zagotavljanje kakovosti bibliografskih baz podatkov pa je stvar tehničnih navodil in standardizacije. Na ravni države tudi nimajo vzpostavljenega enotnega sistema vzajemne katalogizacije, ampak obstajajo skupni katalogi istih ali različnih tipov knjižnic (npr. kooperativni online katalog COPAC združuje bibliografske zapise o gradivu 90 največjih visokošolskih in specialnih knjižnic Združenega kraljestva in Irske ter Britanske knjižnice).

Republika Irska je bila ob vstopu v EU deležna posebne pomoči pri avtomatizaciji svojega dotlej precej zastarelega knjižničnega informacijskega sistema. Iz Evropskega fonda za regionalni razvoj jim je bil financiran informacijski sistem IRIS. Zgledovali so se po ameriških rešitvah, zato so se že od samega začetka odrekli ambiciji, da bi tehnološko najzahtevnejši kompleks katalogizacije opredelili v zakonodaji. Najbolj razširjen knjižnični informacijski servis na svetu OCLC namreč to rešuje s tehničnim navodilom "Avtorizacijske ravni in usposobljenost za katalogizacijo", ki je sestavni del dokumentacije o urejanju dejavnosti na področju bibliografske obdelave gradiva.

Nacionalni sveti za knjižnično dejavnost kot vladna strokovna in posvetovalna telesa delujejo v večini držav članic EU. Knjižnični svet **Hrvaške**, ki je strokovno in posvetovalno telo, deluje v okviru Ministrstva za kulturo in ima 7 članov. Tri člane imenujejo ministrstva, pristojna za kulturo oziroma znanost, izobraževanje in šport, enega rektorski zbor univerz, tri pa Hrvaško knjižničarsko združenje. Knjižnični svet **Litve** je strokovno in svetovalno telo za področje politike in razvoja knjižnic, katerega člane na predlog ministra za kulturo imenuje vlada. Svet ima 11 članov, ki so imenovani na predlog stroke in ministra za kulturo. Med njimi je 6 članov, ki so predstavniki različnih strokovnih knjižničarskih združenj. Na **Poljskem** v skladu z dekretom ministra za kulturo deluje Nacionalni svet za knjižničarstvo pri Nacionalni knjižnici Poljske. Svet ima 10 članov ter predstavlja strokovno in posvetovalno telo, s podobnimi funkcijami kot jih ima slovenski NSKD. Delovanje Knjižničnega sveta **Latvije** določa Zakon o knjižnicah (2005). Svet predstavlja vladno posvetovalno telo za področje oblikovanja nacionalnih strategij, delovanja knjižnic ter njihove promocije, in ima 12 članov. Sprejema različna strokovna priporočila. Pogoje za njegovo delovanje zagotavlja ministrstvo za kulturo. Kandidate za člane sveta predlaga minister za kulturo, in sicer 4 iz večjih znanstvenih knjižnic, 4 iz regionalnih in mestnih splošnih knjižnic, tri kot predstavnike knjižničarskih združenj in enega kot predstavnika visokošolskih ustanov s področja bibliotekarstva. V **Španiji** je za knjižnice pristojno ministrstvo za izobraževanje, kulturo in šport. Za usklajevanje dejavnosti knjižnic in njihovo sodelovanje v knjižničnem sistemu je pristojen Library Co-operation Council, katerega delovanje in pristojnosti določajo pravila, sprejeta kot kraljevi dekret leta 2007. Svet deluje kot medresorsko telo. Člani sveta so: predstavnik ministrstva za področje kulture (direktor sektorja za knjigo, arhive in knjižnice), predstavnik ministrstva za področje izobraževanja in znanosti (s statusom generalnega direktorja), direktor nacionalne knjižnice, trije predstavniki lokalnih oblasti, rektor predsednik zveze univerz, predstavnik nacionalnih knjižničarskih združenj in pet članov, predsednikov tehničnih komisij za področja posameznih vrst knjižnic.

Neposredna primerjava ali uporaba ureditve v tujini zaradi specifik razvoja knjižnične dejavnosti v Sloveniji ni mogoča.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMELO SPREJETJE ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

Zakon ne bo imel posledic na področju poslovanja javne uprave ali pri obveznostih strank do javne uprave.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Zakon ne bo imel posledic na okolje.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Zakon ne bo imel posledic na področju gospodarstva.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Zakon ne bo imel posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja

Zakon ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6. Presoja drugih posledic

Zakon bo imel zaradi nekaterih drugače ali natančneje določenih vsebin na eni strani lahko vpliv na še bolj transparentno delovanje knjižnic, na drugi strani pa je mogoče pričakovati pozitivne posledice na medsebojna razmerja med občinami – ustanoviteljicami, soustanoviteljicami ali pogodbenimi partnericami – in knjižnicami, ki za občine opravljajo knjižnično dejavnost kot eno od izvornih občinskih nalog.

7. SODELOVANJE JAVNOSTI PRI PRIPRAVI ZAKONA

V okviru postopka priprave novele je bila opravljena vrsta strokovnih pogovorov z večino deležnikov, ki jih nujne spremembe zadevajo. Priprava zakona je potekala na podlagi usmeritev, ki jih je potrdil Nacionalni svet za knjižnično dejavnost (strokovno in posvetovalno telo Vlade RS za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti) na 50. seji 24. septembra 2012. Ministrstvo za kulturo je prvi predlog besedila sprememb in dopolnitev zakona predstavilo članom Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost 18. junija 2013 na 54. seji. V zvezi z določbami o osebnih podatkih je potekalo tudi predhodno usklajevanje z Informacijsko pooblaščenko (sestane 27. marca 2013, pisni odziv 20. junija 2013). Skladno s prejetimi pripombami je posebna strokovna komisija oblikovala spremenjeno besedilo, ki ga je Ministrstvo za kulturo dalo v javno obravnavo 15. januarja 2014 z objavo na spletni strani ministrstva ter z objavo dokumentov na portalu e-demokracija. V razpravo so bili z neposrednim povabilom k predložitvi pripomb in posredovanjem mnenja vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- združenja občin.

Ministrstvo je besedilo sprememb in dopolnitev zakona predstavilo tudi na javni razpravi ter na nekaterih drugih dogodkih posvetovalne oziroma izobraževalne narave.

- Javna razprava (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 5. februarja 2014)
- Predstavitev na izobraževanju Združenja splošnih knjižnic (Rogaška Slatina, 28. januarja 2014)
- Seja predsedstva Združenja občin Slovenije (Ljubljana, Hotel Mons, 12. februarja 2014)
- 57. seja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo, 14. februarja 2014)
- Posvet »Lokalni kulturni programi – Novosti Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo« (Ljubljana, Ministrstvo za kulturo v soorganizaciji s Skupnostjo občin Slovenije, 18. februarja 2014).

Javne razprave na Ministrstvu za kulturo 5. februarja 2014 se je udeležilo 37 oseb, pisni predlog v času javne obravnave pa so podali: Marjeta Oven (Centralna pravosodna knjižnica), Nataša Jenko, Matjaž Eržen (Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka), Dragica Turjak (Mariborska knjižnica), Vesna Horžen (Združenje splošnih knjižnic), Jelka Gazvoda (Mestna knjižnica Ljubljana), Mitja Šuštar (Sindikata Glosa), Jasmina Vidmar (Skupnost občin Slovenije), Irena Sešek, Alenka Šaupperl (Filozofska fakulteta UL - Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo), Irena Brilej, Združenja

mestnih občin Slovenije, Sabina Fras Popović, Mateja Komel Snoj (Narodna in univerzitetna knjižnica), Silva Novljan, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Društvo bibliotekarjev Ljubljana, Zdenka Petermanec, Mojca Kotar (Univerza v Ljubljani, Komisija za razvoj knjižničnega sistema), Martin Čopič (Univerza v Ljubljani, Komisija za razvoj knjižničnega sistema), Doris Dekleva Smrekar, Romana Fekonja, Vladimir Petkovič, Združenje občin Slovenije.

Po koncu javne obravnave, ki se je zaključila 21. februarja 2014, je ministrstvo predloge z javne razprave, kot tudi ostale prispele predloge v javni obravnavi skrbno proučilo. V predlogih, ki jih je ministrstvo prejelo na besedilo zakona v javni obravnavi, so predlagatelji izražali nestrinjanje predvsem s strateškim načrtovanjem nabavne politike knjižničnega gradiva oz. predvsem z določbo glede posebne komisije, nadalje z določanjem pogojev za direktorje knjižnic, z vstopnimi pogoji za strokovne knjižničarske delavce ter s predlaganimi opredelitvami prekrškov in opredeljenimi globami.

Za razjasnitev izpostavljenih predlogov so se predstavniki ministrstva z namenom, da bi oblikovali čim boljši predloga besedila Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu sestali z nekaterimi deležniki oziroma njihovimi predstavniki (Skupnost občin Slovenije, Združenje splošnih knjižnic, Narodna in univerzitetna knjižnica, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo). Nekaterih vprašanj v času priprave predloga ni bilo mogoče uskladiti. Tako npr. reprezentativna združenja občin nasprotujejo (poleg določb za pogoje za direktorje splošnih knjižnic, ki smo jih na njihovo pobudo umaknili iz predloga sprememb) predvsem določbam o prekrških. Prav tako smo v fazi usklajevanja iz besedila umaknili predlog, da bi uzakonili, da morajo knjižnice na podlagi zakona nabavo knjižničnega gradiva načrtovati strateško, na predlog Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost z dne 11. 9. 2014 pa smo predlogu dodali spremembe določb, ki se nanašajo na ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in vodenje razvida knjižnic, in jih v mesecih oktobru in novembru 2014 dodatno uskladili s predstavniki vseslovenskih oz. nacionalnih organizacij s področja knjižnične dejavnosti. Med obravnavo predloga je bilo ugotovljeno tudi, da bi si nekatere vrste knjižnic želele, da bi bile določbe zakona oblikovane bolj po njihovih potrebah in pričakovanjih, kar pa v zakonu, ki knjižnično javno službo opredeljuje za vse vrste knjižnic, ni niti smiselno niti ni mogoče. Prav tako tudi ni mogoče upoštevati predloga, da bi v 8. členu aktualnega zakona, ki določa pravice uporabnikov, vključili določbo o možnosti plačila uporabnikov, ki je že vključena v 51. členu zakona. Ministrstvo je spremenjeni predlog besedila zakona dalo v ponovno javno obravnavo 6. 5. 2015.

8. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

Pri delu Državnega zbora in delovnih teles bodo sodelovali:

- mag. Julijana Bizjak Mlakar, ministrica
- Anton Peršak, državni sekretar
- ddr. Verena Vidrih Perko, v.d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino
- mag. Tatjana Likar, sekretarka
- Marjan Gujtman, podsekretar

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02 – ZUJIK) se 9. člen spremeni tako, da se glasi:

»9. člen
(povezovanje knjižnic in knjižničnih delavcev)

Knjižnični delavci in knjižnice se zaradi zastopanja in uresničevanja skupnih interesov pri razreševanju strokovnih vprašanj, sodelovanosti pri razvoju knjižnične dejavnosti, knjižnic in knjižničnega sistema Slovenije, zastopanja interesov knjižnic znotraj različnih javnih politik ter zagotavljanja profesionalne integritete knjižničnih delavcev v Sloveniji lahko povezujejo v društva in združenja.«.

2. člen

Drugi odstavek 10. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica na podlagi pravnomočne odločbe iz 36. člena tega zakona.«.

3. člen

15. člen se spremeni tako, da se glasi:

»15. člen
(uporabnik in član knjižnice ter osebni podatki o članih)

Uporabnik knjižnice je fizična oseba, ki uporablja osnovne storitve knjižnic.

Član knjižnice je uporabnik, ki se včlani v knjižnico, da bi lahko uporabljal storitve, ki jih knjižnica omogoča le članom, in sicer zaradi zagotavljanja sledljivosti izposojenega knjižničnega gradiva, obnavljanja poškodovanega knjižničnega gradiva, izpolnjevanja pogodbenih obveznosti, vezanih na uporabo določenih vrst knjižničnega gradiva, izpolnjevanja obveznosti, vezanih na avtorske in sorodne pravice in podobno. Knjižnica trajanje članstva opredeli v pravilih o splošnih pogojih poslovanja. Trajanje članstva je lahko največ pet let z možnostjo podaljšanja.

Knjižnice imajo za potrebe izvajanja svoje dejavnosti, zavarovanja knjižničnega gradiva ter nudenja posebnih ugodnosti določenim kategorijam članov pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih članov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, kategorijo člana, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte). Z osebno privolitvijo člana lahko zbirajo tudi podatek o izobrazbeni ravni, ki ga uporabljajo za potrebe načrtovanja nabave knjižničnega gradiva ter organizacije storitev za ciljne skupine članov.

Osebni podatki o članih se v zbirki iz prejšnjega odstavka vodijo še največ eno leto od poteka članstva v knjižnici. Potem se izbrišejo oziroma anonimizirajo. Če ima član v tem času še neporavnane obveznosti do knjižnice, se njegovi osebni podatki izbrišejo oziroma anonimizirajo, ko so obveznosti poravnane.

Član knjižnice je lahko tudi pravna oseba, ki uporablja storitve knjižnice preko svojih zaposlenih.«

4. člen

Tretji odstavek 36. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo. Zoper odločbo je dovoljena pritožba na ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za nadzor.«.

Četrty odstavek 36. člena se črta.

5. člen

37. člen se spremeni tako, da se glasi:

»37. člen
(določanje pogojev in način pridobivanja podatkov)

Ustreznost pogojev iz drugega odstavka 36. člena tega zakona preverja nacionalna knjižnica praviloma vsakih pet let in ministru, pristojnem za kulturo, predlaga njihovo dopolnitev oziroma spremembo.

Doseganje pogojev iz drugega odstavka 36. člena tega zakona ugotavlja nacionalna knjižnica na osnovi statističnih podatkov iz 9. alineje drugega odstavka 33. člena.

Nacionalna knjižnica določi obseg in vrsto statističnih podatkov iz prejšnjega odstavka na osnovi mednarodnih strokovnih priporočil in veljavnih predpisov.

Knjižnice iz 2. člena tega zakona so dolžne posredovati statistične podatke o svojem delovanju nacionalni knjižnici, ki določi obdobje zbiranja in rok za oddajo podatkov.

Podatki o delovanju knjižnic so javni.«.

6. člen

38. člen se spremeni tako, da se glasi:

»38. člen
(izpolnjevanje pogojev in izjeme)

Knjižnica mora pogoje iz 36. člena tega zakona trajno izpolnjevati. Izpolnjevanje pogojev spremlja nacionalna knjižnica.

V razvid knjižnic iz 10. člena tega zakona se vpiše knjižnica, ki izpolnjuje pogoje.

V razvid knjižnic se lahko vpiše tudi novonastala knjižnica ali druga knjižnica, za katero nacionalna knjižnica ugotovi, da ima ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti, vendar ne dosega številčnih vrednosti predpisanih pogojev. Pogoje mora v celoti doseči v petih letih, sicer se izbriše iz razvida.

Iz razvida se izbriše tudi knjižnica iz drugega odstavka tega člena, ki ob ugotavljanju pogojev teh ne dosega več v celoti in njihovega izpolnjevanja v naslednjih petih letih ne uresniči.«.

7. člen

39. člen se spremeni tako, da se glasi:

»39. člen
(knjižnični delavci)

Knjižnice zaposlujejo za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe strokovne knjižničarske delavce in druge strokovne delavce ter administrativno-tehnične delavce.

Strokovni knjižničarski delavci opravljajo strokovna dela, ki so temeljna za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe iz 2. člena tega zakona. Imeti morajo predpisano raven izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit. Nosilni poklici strokovnih knjižničarskih delavcev so: knjižničar, višji knjižničar in bibliotekar. Pristojni minister iz 58. člena tega zakona lahko predpiše podrobnejše določbe o vrsti in ravni izobrazbe.

Drugi strokovni delavci opravljajo druga strokovna dela, ki so potrebna za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe iz 2. člena tega zakona. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.

Administrativno-tehnični delavci opravljajo manipulativna, administrativna, tehnična in druga podporna dela. Raven in vrsto izobrazbe delavcev ter druge pogoje določijo knjižnice v aktu o sistemizaciji.«.

8. člen

Za 39. členom se dodata nov 39.a in 39.b člen, ki se glasita:

»39.a člen
(bibliotekarski izpit in strokovni nazivi)

Oseba, ki se zaposli kot strokovni knjižničarski delavec, mora imeti opravljen bibliotekarski izpit.

Ne glede na prejšnji odstavek se oseba lahko zaposli kot strokovni knjižničarski delavec tudi brez opravljenega bibliotekarskega izpita, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku enega leta od sklenitve delovnega razmerja ali po premestitvi na delovno mesto, na katerem je bibliotekarski izpit določen kot pogoj za zasedbo delovnega mesta. Če javni uslužbenec ne opravi bibliotekarskega izpita, ki je bil kot pogoj določen v pogodbi o zaposlitvi, mu preneha delovno razmerje naslednji dan po preteku roka, določenega s pogodbo o zaposlitvi. Navedeni rok se lahko iz upravičenih razlogov podaljša največ enkrat za obdobje šestih mesecev.

Strokovni knjižničarski delavci opravljajo bibliotekarski izpit v skladu s pravilnikom, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. S pravilnikom se določijo pogoji, obseg, vsebina, organizacija in postopek ter strokovno usposabljanje za opravljanje bibliotekarskega izpita. Določbe pravilnika morajo upoštevati bibliotekarska znanja, verificirana v že opravljenih strokovnih izpiti na drugih področjih.

Bibliotekarske izpite organizira in izvaja Narodna in univerzitetna knjižnica, ki v zvezi z opravljanjem izpitov zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte), uspeh na bibliotekarskem izpitu, ter vodi njihovo evidenco.

Strokovni knjižničarski delavci pridobivajo nazive bibliotekarske stroke v skladu s pravilnikom o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. Vlogo za imenovanje, ki jo poda strokovni knjižničarski delavec, obravnava komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti. O imenovanju na podlagi obrazloženega mnenja komisije o

izpolnjevanju pogojev za pridobitev naziva odloča predstojnik nacionalne knjižnice. V zvezi z imenovanjem v strokovne nazive nacionalna knjižnica zbira in obdeluje naslednje osebne podatke: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, podatke o izobrazbi, podatke o zaposlitvi, podatke o pridobljenem nazivu, podatke za obveščanje (telefonska številka in/ali naslov elektronske pošte). Nacionalna knjižnica vodi evidenco navedenih podatkov.

39.b člen (izobrazba strokovnih knjižničarskih delavcev)

Dela knjižničarja lahko opravlja, kdor ima srednjo oziroma srednjo strokovno izobrazbo in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za knjižničarje, ki ga izvaja nacionalna knjižnica.

Dela višjega knjižničarja lahko opravlja, kdor je končal najmanj višješolski študijski program in opravi program strokovnega izpopolnjevanja za višje knjižničarje, ki ga izvaja nacionalna knjižnica.

Dela bibliotekarja lahko opravlja, kdor je končal najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski program s področja bibliotekarstva. Dela bibliotekarja lahko opravlja tudi, kdor je končal najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski ali visokošolski strokovni študijski program

- z drugih področij in je opravil študijski program za izpopolnjevanje pogojev iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po evropskem kreditnem prenosnem in zbirnem sistemu (v nadaljevanju: ECTS) iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva,
- z drugih področij in mu je bilo v formalnem postopku pri akreditiranem visokošolskem zavodu za izvajanje študijskega programa s področja bibliotekarstva na osnovi opravljenih izobraževalnih vsebin in dokumentiranih dosežkov na področju knjižnične dejavnosti priznanih najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz vsaj naslednjih temeljnih vsebin: osnove bibliotekarstva in organizacija knjižnic, notranja organizacija in delo knjižnic ter informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva.

Ne glede na določbo drugega in tretjega odstavka tega člena programa izpopolnjevanja ni potrebno opravljati tistemu, ki je pridobil višjo izobrazbo z višješolskim študijskim programom knjižničarstva.

Oseba iz prve alineje tretjega odstavka tega člena se lahko zaposli kot bibliotekar tudi brez opravljenega študijskega programa za izpopolnjevanje pogojev iz bibliotekarstva, vendar ga mora opraviti najkasneje v roku za opravo bibliotekarskega izpita.

Državljeni držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije ali držav, s katero je sklenjen ustrezen mednarodni sporazum (v nadaljnjem besedilu: države pogodbenice), lahko v Republiki Sloveniji opravljajo delo strokovnih knjižničarskih delavcev v skladu s tem zakonom pod enakimi pogoji kot slovenski državljani. Naloge pristojnega organa v skladu s predpisi, ki urejajo postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij državljanom držav pogodbenic za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji, na področju knjižnične dejavnosti izvaja ministrstvo, pristojno za kulturo.«.

9. člen

42. in 43. člen se črtata.

10. člen

46. člen se spremeni tako, da se glasi:

»46. člen

(organ upravljanja knjižničnega informacijskega servisa)

Knjižnični informacijski servis je javni zavod, ki ga upravlja organ upravljanja, v katerem so predstavniki ustanovitelja, predstavniki zaposlenih in predstavniki uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti, pri čemer nobena od treh strani v organu upravljanja ne sme imeti večine. Sestava in število članov, način njihovega imenovanja oziroma izvolitve, trajanje mandata in pristojnosti organa upravljanja se določijo z aktom o ustanovitvi.«.

11. člen

48. člen se spremeni tako, da se glasi:

»48. člen
(Nacionalni svet za knjižnično dejavnost)

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost je posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti.

Predsednika in člane sveta, ki so priznani strokovnjaki s področja knjižnične dejavnosti, imenuje Vlada Republike Slovenije za dobo petih let in so lahko ponovno imenovani.

Za posamezna področja svojega delovanja lahko svet oblikuje ustrezna delovna telesa.

Organizacijo in način delovanja sveta ureja poslovnik, ki ga sprejme svet z večino glasov.

Administrativna in tehnična dela za svet opravlja ministrstvo, pristojno za kulturo.«.

12. člen

49. člen se spremeni tako, da se glasi:

»49. člen
(sestava in imenovanje Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

Svet ima devet članov, od katerih Vlada Republike Slovenije imenuje enega člana neposredno na predlog ministra, pristojnega za kulturo.

Po enega člana imenuje Vlada Republike Slovenije na predlog nacionalne knjižnice, knjižničnega informacijskega servisa ter visokošolskih zavodov z akreditiranim študijskim programom za področje bibliotekarstva, in sicer po pozivu ministrstva, pristojnega za kulturo.

Po izvedenem javnem pozivu ministrstva, pristojnega za kulturo, Vlada Republike Slovenije imenuje štiri člane na predlog strokovnih knjižničarskih delavcev, in sicer po enega za področje delovanja visokošolskih, šolskih in specialnih knjižnic ter stanovske zveze, enega člana pa imenuje na predlog splošnih knjižnic.

Predlagatelji iz drugega odstavka tega člena morajo predlagati kandidata v 30 dneh od prejema poziva, sicer ga Vlada Republike Slovenije imenuje na predlog ministra, pristojnega za kulturo.

Če na javni poziv iz tretjega odstavka tega člena prispe več predlogov za posameznega člana sveta, in sicer več predlogov za posamezno področje delovanja knjižnic ali zveze, imenuje Vlada Republike Slovenije člana izmed prispelih predlogov, na predlog ministra, pristojnega za kulturo. Če na javni poziv iz drugega odstavka tega člena za posameznega člana sveta, in sicer za posamezno področje delovanja knjižnic ali zveze ne prispe noben predlog, imenuje Vlada Republike Slovenije manjkajočega člana neposredno na predlog ministra, pristojnega za kulturo.

Podrobnejše določbe o nalogah in delovanju sveta določa sklep o ustanovitvi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.«.

13. člen

V prvem odstavku 52. člena se besedilo »h katerima so podali ustanovitelj oziroma soustanovitelji in pogodbeni partnerji soglasje.« nadomesti z besedilom »h katerima so podali soglasje ustanovitelj oziroma soustanovitelji.« in se doda nov zadnji stavek: »Če ustanovitelj oziroma soustanovitelj ne odgovori v roku 60 dni od dneva prejema zaprosila, se šteje, da je soglasje dano.«.

V tretjem odstavku 52. člena se besedilo »Vlada RS« nadomesti z besedilom »ministrstvo, ki je na podlagi 58. člena tega zakona pristojno za njun nadzor.«.

14. člen

56. člen se spremeni tako, da se glasi:

»56. člen
(knjižnično nadomestilo in delovne štipendije)

Knjižnično nadomestilo je podpora avtorjem knjižničnega gradiva, ki je predmet javnega posojanja v splošnih knjižnicah. Knjižnično nadomestilo je namenjeno avtorjem, ki imajo stalno bivališče v Republiki Sloveniji oziroma ustvarjajo v slovenščini.

Delovne štipendije so prednostno namenjene avtorjem, ki nimajo pravice do knjižničnega nadomestila oziroma so iz tega naslova deležni le manjših izplačil, a pomembno prispevajo k razvoju slovenske kulture.

Za izvajanje knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij skrbi Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije lahko za dodeljevanje delovnih štipendij na podlagi javnega razpisa pooblasti ustrezno usposobljeno stanovsko društvo.

Stanovsko društvo, ki želi pridobiti pooblastilo za dodeljevanje delovnih štipendij, mora razpolagati z zadostnim številom osebja, ki mora imeti ustrezno izobrazbo za vodenje in odločanje v upravnem postopku, ter z opremo in prostori, ki omogočajo strokovno opravljanje nalog.

Pri izboru stanovskega društva morajo biti upoštevani predvsem naslednji kriteriji: število članov društva, višina režijskih stroškov in kakovost predlaganega programa štipendiranja.

Javna agencija za knjigo oziroma pooblaščenno stanovsko društvo o knjižničnem nadomestilu oziroma delovnih štipendijah odločata v upravnem postopku. Nadzor nad zakonitostjo ter pritožbene postopke vodi ministrstvo, pristojno za kulturo.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi postopek in pogoje za pridobitev knjižničnega nadomestila in delovne štipendije ter za postopek izdaje pooblastila iz 3. odstavka tega člena.

15. člen

63. člen se spremeni tako, da se glasi:

»63. člen
(ukrepi inšpektorja)

Inšpektor ima v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost:

- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, za katere izvajalec nima odločbe iz 36. člena tega zakona, oziroma če knjižnica ni vpisana v razvid,
- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, če knjižnica, ki je samostojna pravna oseba, ni vpisana v sodni register,
- odrediti odpravo pomanjkljivosti v poslovanju knjižnice v roku, ki ga določi.«.

16. člen

65. člen se spremeni tako, da se glasi:

»65. člen
(prekrški)

Z globo od 500 do 1.500 eurov se kaznuje za prekršek pravno osebo, ki izvaja knjižnično dejavnost kot javno službo v skladu z 2. členom tega zakona, če ne zagotavlja, da knjižnična dejavnost kot javna služba vključuje vsaj naslednje vsebine:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje.

Globe, predpisane v tem zakonu, se izrekajo v razponih, določenih v tem členu.«.

PREHODNE DOLOČBE

17. člen

(1) Ministrstvo, pristojno za kulturo, v dveh letih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in pravilnik, ki ureja razvid knjižnic.

(2) Knjižnicam, ki so bile vpisane v razvid knjižnic pred uveljavitvijo pravilnika iz prejšnjega odstavka tega člena, se v dveh letih po uveljavitvi spremenjenega pravilnika izda novo odločbo o izpolnjevanju pogojev iz 36. člena tega zakona.

18. člen

V obdobju do razpisa za vpis v študijski program za izpopolnjevanje pogojev iz bibliotekarstva iz 39.b člena se za izpolnjevanje pogojev za vrsto izobrazbe za strokovne knjižničarske delavce po tem zakonu upošteva opravljene, ravni izobrazbe ustrezne, tečaje za začetnike v stroki pri nacionalni knjižnici in najmanj pol leta delovne prakse na strokovnih knjižničarskih delih v knjižnicah.

19. člen

Ministrstvo, pristojno za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti in pravilnik, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila.

20. člen

Ministrstvo, pristojno za kulturo, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona sprejme pravilnik o bibliotekarskem izpitu.

Vsi, ki so že opravili bibliotekarski izpit ali strokovni izpit za knjižničarstvo po prejšnjih predpisih, izpolnjujejo pogoje za strokovne knjižničarske delavce tudi po uveljavitvi tega zakona.

21. člen

Imenovani člani Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost nadaljujejo delo do izteka svojega mandata.

KONČNI DOLOČBI

22. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (Uradni list RS, št. 107/08).

23. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

ZKnj-1 je glede povezovanja v 9. členu določil, da se v zveze, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, ki so povezani z razvojem, lahko povezujejo knjižnice.

Na slovenskem ozemlju sega tradicija povezovanja na področju knjižnične dejavnosti v obdobje pred drugo svetovno vojno, ko so se knjižnični delavci začeli povezovati v različna stanovska društva in združenja, in sicer z namenom pospeševanja razvoja knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjevanja njenega položaja v družbi. Za nadaljnji razvoj knjižnične dejavnosti ter za boljše kompetence in večjo strokovnost je tako potrebno omogočiti tudi zakonsko podlago za povezovanje knjižničnih delavcev oziroma njihovo združevanje v strokovna združenja. Taka oblika povezovanja je nujna, saj že tradicionalno medsebojno sodelujejo in koordinirajo dejavnosti, obravnavajo ter razrešujejo strokovna vprašanja, ki so skupnega pomena, in sodelujejo pri razvoju knjižnične dejavnosti.

Glede na to, da se po veljavni ureditvi v zveze knjižnic lahko združujejo le knjižnice, ki so samostojne pravne osebe, se bo s predlagano dopolnitvijo lahko zagotovilo nadaljnji vpliv na razvoj stroke in knjižnične dejavnosti tako zaposlenim v vseh tipih knjižnic kot tudi organizacijam s področja knjižničarstva.

K 2. členu

Zakon določa, da se knjižnice, ki opravljajo knjižnično javno službo, vpišejo v razvid knjižnic, ki ga vodi nacionalna knjižnica.

Ker spremenjeni 36. člen določi, da izpolnjevanje pogojev za izvajanje knjižnične javne službe ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo, je potrebno spremeniti tudi določbo 10. člena o podlagi za vpis knjižnice v razvid.

S predlagano spremembo se določi, da vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica na podlagi pravnomočne odločbe iz 36. člena zakona.

K 3. členu

Zaradi ne dovolj jasnih opredelitev so si knjižnice določbe 15. člena zakona, ki je zbiranje osebnih podatkov uporabnikov določil pred uveljavitvijo Zakona o varstvu osebnih podatkov, razlagale različno. Predvsem zaradi različnega razumevanja opredelitve namena zbiranja osebnih podatkov je prihajalo do različne ureditve tega vprašanja v pravilnikih o splošnih pogojih poslovanja knjižnic.

Ker je nujno, da vsaka knjižnica, ne glede na vrsto, s posebej skrbnim ravnanjem varuje zasebnost svojih uporabnikov, je potrebno nedvoumno opredeliti, za katere uporabnike lahko v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov knjižnice zbirajo in obdelujejo osebne podatke ter dopolniti njihov nabor, pri čemer je treba upoštevati načelo sorazmernosti iz 3. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov.

S predlagano spremembo je določeno za katere uporabnike lahko v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov knjižnice zbirajo in obdelujejo osebne podatke. Jasneje je tudi opredeljen rok v katerem morajo knjižnice izbrisati podatke o neaktivnih članih. Ker zakon enotno ureja knjižnično javno službo, knjižnice pa so opredeljene glede na prevladujoči krog uporabnikov, imajo različni tipi knjižnic dolžino članstva urejeno različno. Sprememba zato tudi določa, da morajo knjižnice v pravilnikih o splošnih pogojih poslovanja jasno določiti trajanje članstva.

K 4., 5. in 6. členu

Aktualni zakon določa, da morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, trajno izpolnjevati posebne pogoje iz 36. člena zakona, ki so podrobneje določeni v posebnem pravilniku. Preverjanje izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe izvaja nacionalna knjižnica, ki za posamezno knjižnico izda mnenje o izpolnjevanju pogojev in ga posreduje za knjižnico pristojnemu ministrstvu. Postopek določa, da slednje na osnovi prejetega mnenja za knjižnico izda odločbo o

izpolnjevanju pogojev, ki je podlaga za vpis knjižnice v razvid knjižnic. Ker je obstoječi postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, izdajanja mnenj in odločb o razvitosti knjižnic dolgotrajen in zapleten ter predpostavlja dodatno zbiranje podatkov o knjižnicah, je potrebno postopek poenostaviti in ugotavljanje doseganja pogojev vezati na redne statistične meritve dejavnosti knjižnic oziroma statistične podatke, ki jih morajo knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, letno posredovati nacionalni knjižnici.

Spremenjeni 36. člen zakona določi, da izpolnjevanje pogojev za izvajanje knjižnične javne službe ugotavlja nacionalna knjižnica z odločbo, in opredeli možnost pritožbe. Določbe glede tega, kdaj lahko knjižnica začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti, se črta, ker jih že opredeljuje področna zakonodaja in so odvisne od vrste knjižnic in njene organizacijske oblike.

Spremenjena 37. in 38. člen zakona prinašata spremenjeni postopek določanja pogojev in način pridobivanja podatkov. Doseganje pogojev ugotavlja nacionalna knjižnica na osnovi statističnih podatkov, ki so jih knjižnice dolžne v roku, določenem za oddajo, posredovati nacionalni knjižnici, Določi se, da so podatki o delovanju knjižnic javno dostopni. Določi se način spremljanja izpolnjevanja pogojev ter izjemo za novoustanovljeno ali drugo knjižnico, za katero nacionalna knjižnica ugotovi, da ima ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti, vendar ne dosega številčnih vrednosti predpisanih pogojev.

S predlaganimi spremembami se bo ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe poenostavilo in optimiziralo.

K 7. in 8. členu

ZKnj-1 je v 39. členu zelo splošno opredelil, da morajo imeti strokovni delavci knjižnic, ki izvajajo javno službo, predpisano vrsto in raven izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit. Glede opravljanja bibliotekarskega izpita je določil dvoletni odložitveni pogoj ter določil, da se mora oseba, ki se prvič zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, usposabljanje za samostojno opravljanje dela, ki se konča z opravljanjem bibliotekarskega izpita, kot pripravnik. Določal je, da področno pristojni minister predpiše podrobnejše določbe o vrsti in stopnji izobrazbe ter s pravilnikom določi tudi podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu. Člen je prinašal tudi splošno določbo glede pridobivanja strokovnih nazivov oz. usmeritev, da se vsebino podrobneje opredeli s pravilnikom.

Ker so kompetence strokovnih delavcev, kakovost ter učinkovitost njihovega dela kot tudi njihovo strokovno izpopolnjevanje predpogoj za kakovostno in učinkovito knjižnično javno službo, je potrebno zakonske določbe o knjižničnih delavcih, zahtevani izobrazbi strokovnih knjižničarskih delavcev, bibliotekarskem izpitu in strokovnih nazivih dopolniti.

S predlagano spremembo aktualnega 39. člena ter z novima členoma (39.a in 39.b člen) bo zakon določneje opredelil kadre za izvajanje knjižnične dejavnosti, ohranil pa bo pogoj obveznega bibliotekarskega izpita in določbo glede odložitvenega pogoja. Predlog tako opredeli kadre za izvajanje knjižnične dejavnosti ter določi pogoje za opravljanje dela, posebej za strokovne delavce, ki v okviru knjižnične javne službe izvajajo strokovna knjižničarska dela, in posebej za druge strokovne delavce ter administrativno-tehnične delavce. Za knjižnične delavce, ki izvajajo strokovna knjižničarska dela – strokovne knjižničarske delavce, se natančneje določi tudi vrste zahtevane izobrazbe. Za knjižnične delavce, ki opravljajo strokovna knjižničarska dela kot bibliotekarji, določa kot pogoj zaključen najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski program s področja bibliotekarstva ali zaključen najmanj prvostopenjski univerzitetni študijski program z drugih področij in opravljen študijski program za izpopolnjevanje pogojev iz bibliotekarstva v obsegu najmanj 20 kreditnih točk po ECTS iz opredeljenih temeljnih vsebin, omogoča pa tudi priznavanje drugih oblik izobraževanja ter strokovnih dosežkov zaposlenih. Kljub priporočeni deregulaciji poklicev, se za področje knjižnične dejavnosti skladno z mnenjem Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve št. 119-60/2011/2 z dne 14. 4. 2011 ob upoštevanju dejstva, da je posamezni poklic lahko reguliran tudi zaradi javnega interesa, ohranja podrobnejša opredelitev pogojev za strokovne knjižničarske delavce. Slovenije ni mogoče primerjati z državami z dolgoletno tradicijo delovanja, zato je veliko število reguliranih poklicev posledica nujnega kognitnega urejanja. Regulacija večjega števila poklicev je namreč nujna takrat, ko ugotovimo, da je

javni interes oziroma skrb za kakovost in varnost storitev pomembnejša od prostega pretoka oziroma fleksibilnosti, in ko družba ustrezne varnosti oz. kakovosti storitve ne more zagotavljati zgolj na podlagi samoregulacije.

S spremembo določb v zvezi z bibliotekarskim izpitom, se za organizacijo in izvajanje izpitov pooblašča nacionalno knjižnico. Skladno z že uvedeno organizacijo postopkov za pridobivanje strokovnih nazivov v knjižnični dejavnosti se spreminja tudi določbe o pridobivanju strokovnih nazivov, za njihovo izvajanje pa prav tako pooblašča osrednjo državno oziroma nacionalno knjižnico. Določa tudi, da o strokovnih nazivih, na pobudo posameznika, ki poda vlogo za imenovanje v strokovni naziv, na podlagi obrazloženega mnenja o izpolnjevanju pogojev za pridobitev naziva, ki ga poda komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, odloča predstojnik nacionalne knjižnice. Sprememba uvaja tudi zakonsko podlago za zbiranje in obdelovanje osebnih podatkov ter vodenje evidenc le-teh tako v zvezi z bibliotekarskimi izpiti, kot tudi s strokovnimi nazivi.

K 9. členu

Leta 2001 je bil institut dovoljenja za vzajemno katalogizacijo opredeljen v ZKnj-1. 42. člen je določil, da vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo. Čeprav tega strokovnega vprašanja druge države praviloma ne urejajo z zakonom in podzakonskim aktom, ampak je to v pristojnosti bibliografskih servisov in nacionalnih knjižnic, se je z zakonsko podlago institutu dovoljenja za vzajemno katalogizacijo knjižničnega gradiva zagotovila ustrezna raven pomembnosti v sistemu zagotavljanja kakovosti vzajemnega kataloga slovenskih knjižnic. Dovoljenje za vzajemno katalogizacijo je namreč pomenilo usposobljenost strokovnega delavca knjižnice za sodelovanje v procesu vzajemne katalogizacije in kreiranje bibliografskih zapisov za vzajemno bazo podatkov COBIB v sistemu COBISS.

Ker usposobljenost, ki je eden od temeljnih pogojev za ustrezno kakovost bibliografskih zapisov v sistemu, ne more biti trajna in je odvisna od permanentnega izobraževanja ter praktičnih izkušenj katalogizatorja, se je veljavnost dovoljenja ugotavljala skladno z določili Pravidnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (2004, 2008). Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo sindikata Glosa, Sindikat kulture Slovenije, januarja 2011 razveljavilo določbe pravilnika (odločba št. U-I-260/09-18 z dne 13. 1. 2011), ki zadevajo prenehanje veljavnosti dovoljenja, ker je presodilo, da niso v skladu z Zakonom o knjižničarstvu. Posledica tega je, da knjižnični informacijski servis nima več mehanizma, s katerim bi lahko tistim, ki so v preteklosti dovoljenje sicer dobili, vendar je bilo ugotovljeno, da niso (več) ustrezno usposobljeni za vzajemno katalogizacijo, odvzel pooblastila za kreiranje bibliografskih zapisov. S tem je na eni strani postalo zahtevno delo katalogizatorja strokovno razvrednoteno, na drugi strani pa niso več obstajali mehanizmi za preverjanje in zagotavljanje kakovosti vzajemne baze bibliografskih podatkov.

V letu 2012 se je pričel prehod knjižnic na novo platformo orodja za katalogizacijo (COBISS3/Katalogizacijo), ki ob spremembi tehnološke osnove prinaša tudi bistveno spremembo koncepta vzajemne katalogizacije in novo kategorizacijo dovoljenj za vzajemno katalogizacijo knjižničnega gradiva z obveznim preizkusom znanja. Knjižnični informacijski servis (IZUM) in nacionalna knjižnica (NUK) sta zato pripravila nova pravila za ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS.SI, h katerim je podal pozitivno mnenje Nacionalni svet za knjižnično dejavnost na seji dne 18. 6. 2012.

Glede na navedeno je smiselno in potrebno odpraviti še zakonska določila, ki zadevajo ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo, in to prepustiti pravilom in standardom stroke. Skladno z obrazloženim se v predlagani spremembi ukinja zakonsko določanje pogojev za izdajo dovoljenja za vzajemno katalogizacijo in se posledično ukinja tudi posebne določbe glede pritožbe.

K 10. členu

Zakon o knjižničarstvu je opredelil organ upravljanja obeh v zakonu opredeljenih nacionalnih javnih zavodov – Narodne in univerzitetne knjižnice in Instituta informacijskih znanosti.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je razveljavil 34. člen Zakona o knjižničarstvu, s katerim je bila določena sestava organa upravljanja nacionalne knjižnice. Slednje sedaj urejata Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo in podrobneje Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica. V primeru knjižničnega informacijskega servisa, ki je javni zavod na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, sestavo njegovega organa upravljanja različno določata 46. člen Zakona o knjižničarstvu in 33. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Ker slednji ni razveljavil 46. člena Zakona o knjižničarstvu, je kolizijo smiselno odpraviti s spremembo besedila navedenega člena.

S predlagano spremembo se zato odpravlja neskladnost med 46. členom Zakona o knjižničarstvu in 33. členom Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti. Knjižnični informacijski servis je javni zavod, ki deluje skladno z določbami področnega zakona - Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti, zato se določbe uskladi s tem zakonom, podrobnejšo opredelitev pa prepusti podrejenemu področnemu aktu.

K 11. in 12. členu

Zakon o knjižničarstvu je v 48. členu določil Nacionalni svet za knjižnično dejavnost kot strokovno-posvetovalni organ Vlade RS, ki sprejema področna strokovna priporočila, daje predhodno mnenje k predpisom s področja knjižnične dejavnosti, obravnava strokovne osnove za razvoj knjižnične dejavnosti in nacionalnega vzajemnega bibliografskega sistema ter spremlja delovanje tega sistema in usklajuje njegov razvoj. Daje tudi mnenje k predlogu razvojnih načrtov in letnega programa dela ter finančnega načrta nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa ter obravnava njuni letni poročili o delu. Svet je začel delovati v letu 2002 in trenutno deluje v tretjem mandatu. Glede na določilo 49. člena Zakona o knjižničarstvu o sestavi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost ima slednji 13 članov, v primeru ustanovitve nove ali novih javnih univerz bi se število članov še povečalo.

Zaradi zagotovitve večje operativnosti delovanja nacionalnega sveta se je pokazala potreba po zmanjšanju števila članov, zaradi potrebe po enakomerni strokovni pokritosti področij delovanja knjižnic in knjižničnega sistema pa tudi potreba po drugačni opredelitvi predlagateljev kandidatov za člane sveta.

Sprememba sledi spremenjenim razmeram in določi možnost predlaganja članov Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost. Na novo določi tudi število članov sveta.

K 13. členu

Zakon o knjižničarstvu v 52. členu med drugim določa, da nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada Republike Slovenije. To v praksi pomeni, da so se letni programi s finančni načrti posredovali še v medresorsko usklajevanje in zatem v soglasje Vladi RS, kar je bilo lahko precej dolgotrajno.

Z namenom hitrejšega potrjevanja programov dela in finančnih načrtov je Vlada Republike Slovenije že v oktobru 2010 s sklepom (št. 47603-15/2010/6 z dne 14. 10. 2010) naložila ministrstvu in vladnim službam, da "pristopijo k spremembam ustreznih področnih predpisov ali aktov, ki določajo postopek sprejemanja finančnih načrtov posrednih uporabnikov, ki sodijo v njihovo pristojnost, na način, da opredelijo roke za sprejem finančnih načrtov ter določijo, da soglasja k finančnemu načrtu posrednega uporabnika izda pristojna ministrica oziroma minister in ne Vlada Republike Slovenije". Tudi Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415) je v 48. členu določil, da morajo posredni uporabniki državnega proračuna »ne glede na določbe drugih zakonov in predpisov« posredovati sprejete finančne načrte in programe dela v soglasje pristojnemu ministrstvu. V konkretnem primeru izdaja odločbe ali sklenitev pogodbe s pristojnim ministrstvom o financiranju letnega programa že samo po sebi zahteva predhodno uskladitev in soglasje k finančnemu načrtu zavoda. Za uveljavitev citiranega sklepa vlade RS je zato potrebna sprememba tretjega odstavka 52. člena Zakona o knjižničarstvu.

S predlagano spremembo se jasneje določi postopek soglasij in pristojnosti k predlogu programa dela in finančnega načrta javnega zavoda, ki izvaja knjižnično javno službo. Sprememba bo omogočila hitrejše in bolj transparentno potrjevanje programov dela in finančnih načrtov splošnih ter nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa.

K 14. členu

Besedilo 56. člena povzema prakso, ki se je izvajala že doslej, vendar je bila v dosedanjem 56. členu opredeljena pomanjkljivo, dodeljevanje delovnih štipendij pa je bilo opredeljeno le v Pravilniku o izvajanju knjižničnega nadomestila (Uradni list RS, št. 42/04, 14/09 in 19/15). Glede na to, da je podeljevanje delovnih štipendij omogočeno tudi v obliki prednosa pristojnosti odločanja na stanovske organizacije, gre za materijo, ki jo je potrebno prepisati z zakonom.

Predlagano besedilo opredeljuje knjižnično nadomestilo in delovne štipendije ter določa komu morajo biti prednostno namenjene. Za izvajalca obeh ukrepov določa Javno agencijo za knjigo oziroma za dodeljevanje delovnih štipendij lahko tudi stanovsko društvo. Opredeljeni so tudi pogoji in osnovni kriteriji, ki jih mora stanovsko društvo za pridobitev javnega pooblastila izpolnjevati.

Postopki dodelitve knjižničnih nadomestil in delovnih štipendij se vodijo v skladu s predpisi, ki urejajo upravni postopek. Ministrstvo za kulturo je določeno kot pritožbeni organ.

K 15. členu

Veljavna zakonska ureditev določa, da ima inšpektor v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost predlagati uvedbo postopka zaradi storitve prekrška. Ker so inšpektorji po sprejetju Zakona o prekrških (ZP-1) tako inšpekcijski kot prekrškovni organ (1. stopnje), so dolžni sami voditi prekrškovni postopek. V primeru, da inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzora zazna prekršek, konča inšpekcijski nadzor po Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN) in po ZP-1 prične s prekrškovnim.

Določba o pravici in dolžnosti inšpektorja, da predlaga uvedbo postopka zaradi storitve prekrška, tako ni več potrebna, zato se jo črta. Ustrezneje se opredeli oblike kršitve in določi ukrepe za ugotovljene kršitve.

K 16. členu

65. člen aktualnega zakona določa denarne kazni za odgovorno osebo knjižnice, in sicer za prekrške, ki v zakonu niso bili ustrezno opredeljeni.

Ker Zakon o prekrških (ZP-1) določa, da je prekršek dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samoupravne lokalne skupnosti, ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija za prekršek, je potrebno v zakonu določiti, kakšna kršitev zakona je prekršek in tudi prepisati ustrezno sankcijo.

Predlog spremenjenega člena določa vrste kršitev zakona, ki so prekršek, določi sankcijo ter opredeli zavezance. Člen določa tudi uskladiitev glob z Zakonom o uvedbi eura.

K 17. členu

Za uveljavitev spremenjenega načina določanja pogojev za izvajanje knjižnične javne službe in ugotavljanja njihovega izpolnjevanja člen določa rok za uskladiitev pravilnika, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in pravilnika, ki ureja razvid knjižnic, z zakonom.

Člen tudi določa, da se knjižnicam, ki so bile vpisane v razvid knjižnic pred uveljavitvijo pravilnika iz prejšnjega odstavka tega člena, v dveh letih po uveljavitvi spremenjenega pravilnika izda novo odločbo o izpolnjevanju pogojev iz 36. člena tega zakona.

K 18. členu

Člen določa, kaj se upošteva za izpolnjevanje pogojev za vrsto izobrazbe za strokovne knjižničarske delavce v obdobju do razpisa za vpis v študijski program za izpopolnjevanje pogojev iz bibliotekarstva iz 39.b člena zakona.

K 19. členu

Člen določa rok za uskladitev pravilnika, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti z novimi določbami zakona in pravilnika, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila.

K 20. členu

Člen določa rok za pripravo pravilnika o bibliotekarskem izpitu in določa, da spremenjeni pogoji ne veljajo za strokovne delavce, ki so pogoje za strokovne delavce izpolnili po prejšnjih predpisih.

K 21. členu

Ne glede na načrtovano spremembo sestave in imenovanja članov Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, imenovani člani sveta zaradi zagotovitve kontinuitete dela sveta nadaljujejo delo do izteka svojega mandata.

K 22. členu

Zaradi črtanja določb, povezanih z dovoljenjem za vzajemno katalogizacijo, z uveljavitvijo zakona preneha veljavnost Pravilnika o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo.

K 23. členu

Člen določa začetek veljavnosti zakona, ki je petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

9. člen (zveze knjižnic)

Knjižnice se lahko povezujejo v zveze, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, ki so povezani z njihovim razvojem.

10. člen (razvid knjižnic)

Knjižnice se vpišejo v razvid knjižnic, ki ga vodi nacionalna knjižnica.

Vpis v razvid izvede nacionalna knjižnica potem, ko prejme pravnomočno odločbo iz 36. člena tega zakona.

15. člen (zbiranje podatkov)

Knjižnice imajo za potrebe svojega dela in za zavarovanje gradiva pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih uporabnikov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, izobrazba, zaposlitev ali šola. Osebni podatki iz prejšnjega odstavka se zбриšejo eno leto po izpolnitvi namena, zaradi katerega so bili zbrani.

36. člen (pogoji)

Knjižnice, ki izvajajo knjižnično javno službo, morajo imeti:

- ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva,
- ustrezno število ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev,
- ustrezen prostor in opremo,
- ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti.

Minister, pristojen za kulturo, sprejme, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, pravilnik, s katerim podrobneje določi pogoje iz prejšnjega odstavka za posamezne vrste knjižnic.

Izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka ugotavlja pristojno ministrstvo iz 58. člena tega zakona z odločbo, ki jo prejmejo ustanovitelj, knjižnica in nacionalna knjižnica.

Knjižnica lahko začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti po pravnomočnosti odločbe iz prejšnjega odstavka razen splošne knjižnice, ki lahko začne z izvajanjem te dejavnosti po vpisu v sodni register.

37. člen (normativi za načrtovanje razvoja)

Minister, pristojen za kulturo, sprejme v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, na podlagi strokovnih priporočil iz 11. člena tega zakona, normative za načrtovanje razvoja splošnih, visokošolskih in šolskih knjižnic v naslednjih treh letih. Na njihovi osnovi pripravi knjižnica v soglasju s svojim ustanoviteljem triletni razvojni načrt.

38. člen (določanje pogojev iz 36. člena tega zakona za splošne knjižnice)

S pravilnikom iz drugega odstavka 36. člena tega zakona se pogoji za splošne knjižnice določijo na osnovi povprečno doseženega stanja v teh knjižnicah po prvinah iz prvega odstavka 36. člena tega zakona v zadnjem koledarskem letu pred njegovim sprejemom in se vsaka tri leta usklajujejo glede na v tem času doseženo novo povprečje.

39. člen
(bibliotekarski izpit)

Strokovni delavci knjižnic, ki izvajajo javno službo, morajo imeti predpisano vrsto in stopnjo izobrazbe ter opravljen bibliotekarski izpit.

Oseba, ki se zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, ga mora opraviti najkasneje v dveh letih.

Oseba, ki se prvič zaposli kot strokovni delavec knjižnice in nima opravljenega bibliotekarskega izpita, se usposablja za samostojno opravljanje dela, ki se konča z opravljanjem bibliotekarskega izpita, kot pripravnik.

Področno pristojni minister predpiše podrobnejše določbe o vrsti in stopnji izobrazbe.

Minister, pristojen za kulturo, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost, s pravilnikom določi podrobnejše določbe o bibliotekarskem izpitu. Določila pravilnika morajo upoštevati bibliotekarska znanja, verificirana v že opravljenih strokovnih izpitih na drugih področjih.

Strokovni delavci pridobivajo strokovne nazive v skladu s pravilnikom, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo, v soglasju z ministrom, pristojnim za šolstvo in znanost. Določila pravilnika morajo smiselno upoštevati strokovne nazive, ki veljajo na drugih področjih.

42. člen
(dovoljenje za vzajemno katalogizacijo)

Strokovni delavci knjižnic, ki so vključene v nacionalni vzajemni bibliografski sistem, lahko sodelujejo v procesu vzajemne katalogizacije in kreirajo bibliografske zapise za vzajemno bazo podatkov, če imajo dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, ki ga izda knjižnični informacijski servis v soglasju z nacionalno knjižnico.

Dovoljenje iz prejšnjega odstavka se izda, če ima kandidat opravljen bibliotekarski izpit in opravljeno dodatno usposabljanje s področja vzajemne katalogizacije, s preizkusom znanja.

Vsebino, pogoje in način izdaje dovoljenja iz prvega odstavka tega člena določi s pravilnikom minister, pristojen za znanost, v soglasju z ministrom, pristojnim za kulturo.

43. člen
(možnost pritožbe)

Zoper izdajo dovoljenja iz prejšnjega člena je dovoljena pritožba na pristojno ministrstvo iz 58. člena tega zakona, zoper odločbo iz 36. člena tega zakona pa na Vlado Republike Slovenije. Pri odločanju o pritožbah se uporablja zakon, ki ureja splošni upravni postopek.

46. člen
(organ upravljanja knjižničnega informacijskega servisa)

Knjižnični informacijski servis, ki je javni zavod, ima organ upravljanja, ki je sestavljen iz devetih članov, ki jih imenuje in razrešuje Vlada Republike Slovenije. Od tega imenuje:

- dva na predlog za knjižnice pristojnih ministrstev,
- enega na predlog univerz,
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- enega na predlog splošnih knjižnic,
- enega na predlog šolskih knjižnic,
- enega na predlog specialnih knjižnic,

- enega na predlog ministrstva, pristojnega za informacijsko družbo,
- enega na predlog zaposlenih.

Mandat članov organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa traja štiri leta.

Če javni zavod opravlja tudi druge dejavnosti kot javno službo, se število članov poveča skladno z obsegom teh dejavnosti in vrsto uporabnikov.

Podrobnejše določbe o nalogah, sestavi in delovanju organa upravljanja določi ustanovitveni akt javnega zavoda, ki izvaja naloge knjižničnega informacijskega servisa.

48. člen

(Nacionalni svet za knjižnično dejavnost)

Za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti ustanovi Vlada Republike Slovenije Nacionalni svet za knjižnično dejavnost kot strokovno-posvetovalno telo.

Predsednik in člani sveta so priznani strokovnjaki s področja knjižnične dejavnosti, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije za dobo petih let in so lahko ponovno imenovani.

Za posamezna področja svojega delovanja lahko svet oblikuje komisije, ekspertne skupine in druga delovna telesa.

Organizacija in način delovanja sveta se uredita v poslovniku, ki ga sprejme svet z večino glasov.

Administrativna in tehnična dela za svet opravlja ministrstvo, pristojno za kulturo.

49. člen

(sestava Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost je sestavljen iz članov, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, in to:

- tri na predlog za knjižnice pristojnih ministrstev;
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- po enega na predlog vsake od univerz,
- enega na predlog knjižničnega informacijskega servisa,
- enega na predlog strokovnih združenj dokumentalistov in informatikov,
- enega na predlog visokošolskih organizacij za bibliotekarstvo,
- enega na predlog Kulturniške zbornice Slovenije,
- enega na predlog splošnih knjižnic.

Podrobnejše določbe o nalogah, sestavi in delovanju sveta določi vlada s sklepom o ustanovitvi Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost.

52. člen

(financiranje javne službe iz javnih sredstev)

Sredstva za izvajanje javne službe knjižnice, ki je javni zavod, zagotavlja ustanovitelj oziroma soustanovitelji in drugi pogodbeni partnerji na podlagi pogodbe ter na osnovi programa dela in finančnega načrta, pripravljenih skladno s pogoji iz 36. člena tega zakona, h katerima so podali ustanovitelj oziroma soustanovitelji in pogodbeni partnerji soglasje.

Knjižnice, ki so del javno financiranih organizacij, pridobivajo sredstva na osnovi pravilnika iz 36. člena tega zakona na način, ki velja za te organizacije.

Nacionalna knjižnica in knjižnični informacijski servis pridobita javna sredstva od ustanovitelja s pogodbo na osnovi njunih programov dela in finančnih načrtov, h katerim da soglasje Vlada RS. V programu se določijo vrste in obseg storitev, ki se financirajo v okviru javne službe.

Knjižnica ali knjižnični informacijski servis, ki ni javni zavod, pridobi javna sredstva za izvajanje javne službe od države ali občine na podlagi koncesijske pogodbe.

Posamezni projekti se financirajo na podlagi javnih razpisov.

56. člen

(knjižnično nadomestilo)

Za javno posojanje knjižničnega gradiva iz 3. člena tega zakona v splošnih knjižnicah se uvede knjižnično nadomestilo kot podpora avtorjem tega gradiva, ki imajo stalno bivališče v Republiki Sloveniji ali ustvarjajo v slovenščini.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi način in oblike razdelitve sredstev iz naslova knjižničnega nadomestila.

63. člen

(ukrepi inšpektorja)

Inšpektor ima v primeru, da ugotovi kršitev predpisov, katerih izvajanje nadzoruje, pravico in dolžnost:

- odrediti začasno prepoved izvajanja knjižničnih storitev, za katere izvajalec nima odločbe iz 36. člena tega zakona oziroma če splošna knjižnica ni vpisana v sodni register,
- odrediti odpravo pomanjkljivosti v poslovanju knjižnice v roku, ki ga določi,
- predlagati uvedbo postopka zaradi storitve prekrška.

65. člen

(prekrški)

Z denarno kaznijo od 100.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba knjižnice:

1. če krši pravico uporabnika do brezplačnih osnovnih storitev (8. člen),
2. če začne z izvajanjem knjižnične dejavnosti brez pravnomočne odločbe o izpolnjevanju pogojev za izvajanje te dejavnosti oziroma pred vpisom v sodni register (zadnji odstavek 36. člena).

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava in zakon sprejme po skrajšanem postopku v skladu s 142. členom Poslovnika državnega zbora, ker gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona.

Spremembe vključujejo tiste nujne prilagoditve, ki jih je z vidika izvajanja knjižnične javne službe zelo nujno uveljaviti, npr. bibliotekarski izpiti se še vedno izvajajo na osnovi predpisa (samoupravnega sporazuma) iz leta 1980; smiselno in nujno je takoj odpraviti še neustrezna zakonska določila, ki zadevajo ugotavljanje usposobljenosti za vzajemno katalogizacijo, in to prepustiti pravilom in standardom stroke ipd.

VI. PRILOGE

/